

والیگری مصدق (۱) (فارس)

جلال فرهمند

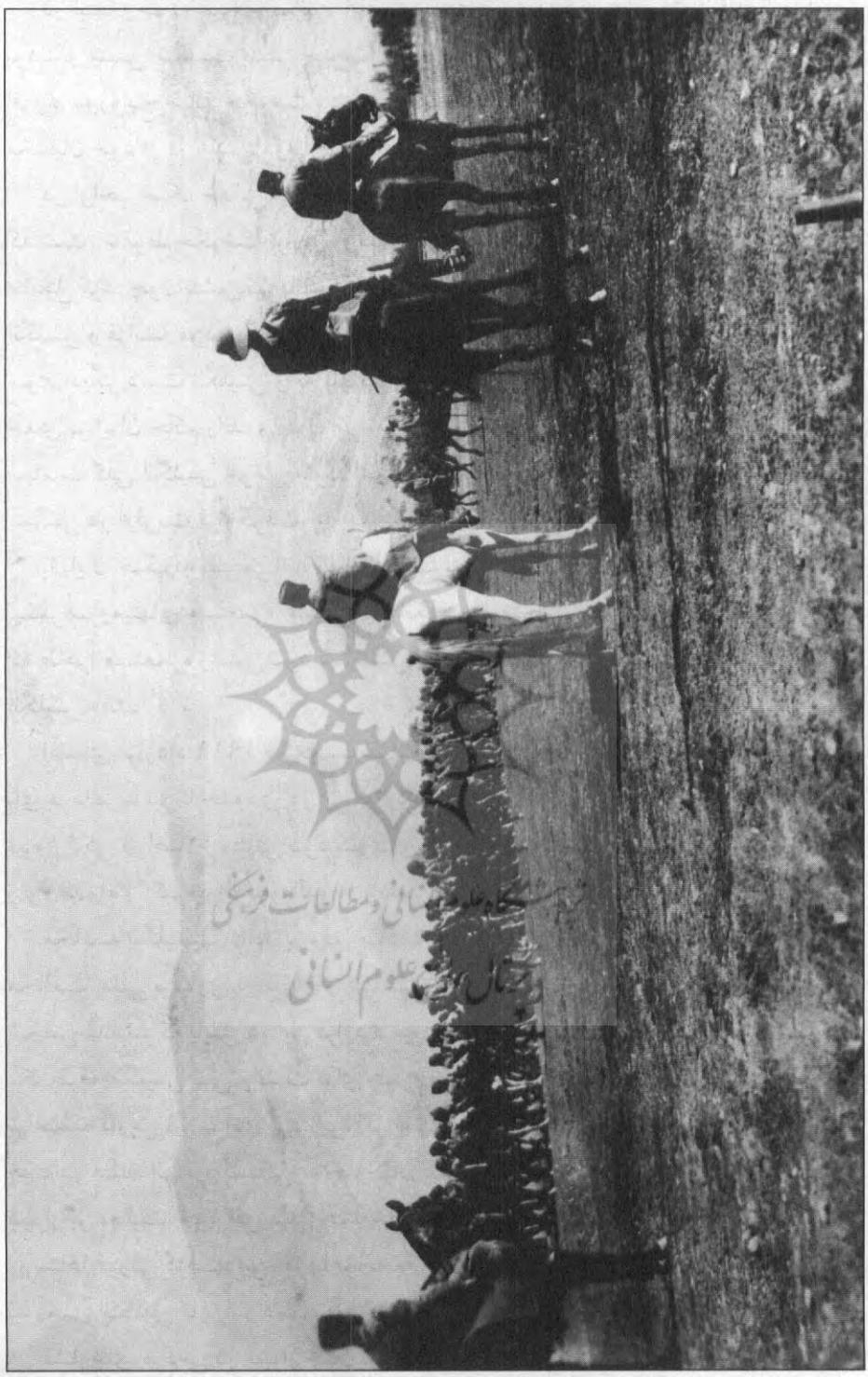
Farahmand@iichs.org

ایالت فارس یکی از حساس‌ترین ایالت‌های جنوب ایران محسوب می‌شد. وقوع جنگ جهانی اول در اروپا این منطقه را محل کشمکش نظامی و پلتیکی متفقین و متحدین نموده بود. باید توجه داشت که فارس آن روز غیر از استان فارس فعلی بود. این منطقه پیوندی عمیق با خلیج فارس و بندر بوشهر داشت و سیاست‌گزاران فارس نقش مهمی در کرانه‌های خلیج بازی می‌کردند.

نفوذ عوامل آلمانی به رهبری واسموس در عشایر این منطقه و راه بین بوشهر و شیراز چنان گسترده شده بود که برای انگلیسیها که منطقه خلیج فارس را حیاط خلوت خود فرض می‌کردند گران می‌آمد. بدین لحاظ آنان نگاه ویژه‌ای به این منطقه داشتند.

نبردهای بوشهر و مقاومت جانانه رئیس علی دلواری و سایر خانهای منطقه برازجان، اهرم و چاه کوتاه و حتی قیام افسران ژاندارمری شیراز نفس انگلیسیها را گرفته بود. مقاومت نیروهای جنوب، انگلیس را مجبور کرد تعداد زیادی از نیروهایش را که در جبهه بین‌النهرین مستقر بودند به این منطقه اعزام کند که همین امر بر جبهه‌های عراق تأثیرگذار شد و حتی طی چندین نبرد نیروهای انگلیسی از عثمانیها شکست خوردند.

همین امر انگلیسیها را به فکر چاره‌اندیشی انداخت. حفظ و نظم راه بوشهر به شیراز که تنها و کوتاه‌ترین راه اقتصادی تأمین کالاهای تجاری و اقتصادی از سوی و محل اصلی حمل اسلحه و نیروهای لجستیکی انگلیسیها به شمار می‌رفت اولین برنامه آنان بود. لذا می‌بایستی به گونه‌ای عمل می‌کردند که در کوتاه‌مدت این امر محقق گردد.

فرمانفرما و رژه نیروهای پلیس جنوب [۸۳۹۶-۳]

«پهلوان چهل سال ورزیده این زورخانه هستم» می‌کرد نیز از تحمل افتاد و استعفای خود را به مرکز فرستاد. این زمانی بود که حدود یک ماه از عزل و ثوق الدوله گذشته بود. اندکی قبل از استعفای فرمانفرما در نوشته‌ای از مصدق السلطنه که در پایان مسافرتش به اروپا نوشته شده بود می‌خوانیم: «توقف من در بمبائی همان قدر طول کشید که از فرمانفرما والی فارس به وسیله تلگراف ده هزار روپیه قرض کردم و بعد از خرید یک اتومبیل و استخدام یک شوfer هندی با یکی از کشتیهای خط بمبائی به خلیج فارس حرکت کردم.»^۵ در واقع ورود مصدق به شیراز با استعفای دائیش - فرمانفرما - همزمان شد. دلیل بازگشت مصدق به ایران را باید از حدود دو ماه قبل از آن بررسی کرد. با برکناری و ثوق الدوله و کنار رفتن کابینه قرارداد، مشیرالدوله به نخست‌وزیری رسید. وی از مصدق که آن زمان در سوئیس بود به عنوان وزیر عدلیه نام برد و دعوت کرد که به ایران بازگردد.

مصدق قبول کرد و قصد عزیمت به ایران نمود. به علت مشکلات پیش آمده در روسیه و وقایع انقلاب بلشویکی سفر وی از طریق فرانسه و دریایی انجام شد که طبق مطلب ذکر شده وی پس از ورود به بمبئی با کشتی به بوشهر آمد و سپس به شیراز وارد شد.

فرمانفرما در تدارک تهیه کاروان عریض و طویلش جهت بازگشت به تهران بود که خواهرزاده‌اش را دید. به هر حال والیگری فرمانفرما چنانکه گفته شد به مذاق بسیاری از سیاسیون و ملیون شیراز خوش ننشسته بود و در واقع شاید رفتن فرمانفرما فرصت تنفسی برای آنان بود.

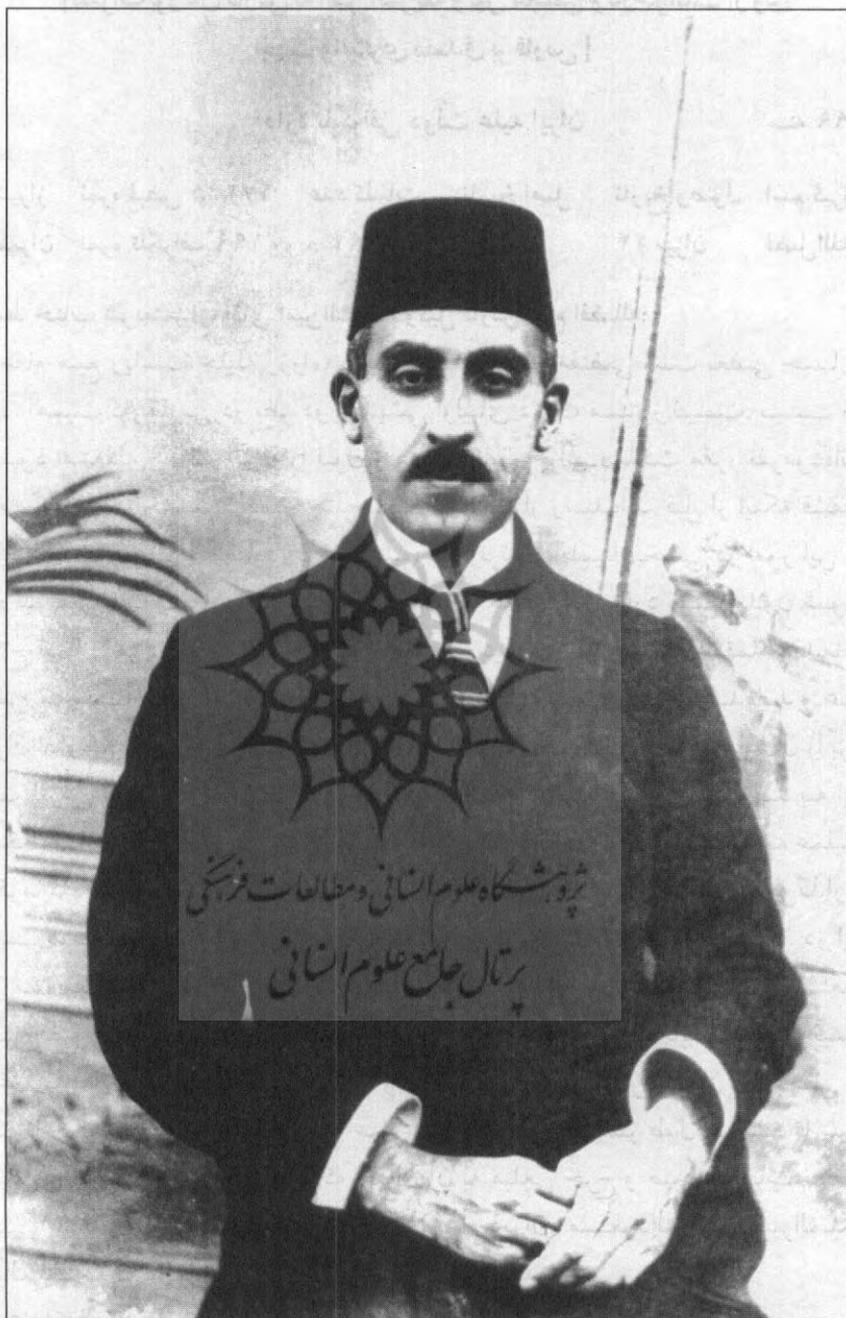
مصدق در این زمان به علت وجاهت سیاسی که داشت در انظار عامه مورد توجه و تحسین بود. سابقه سالم و بی‌غل و غش وی برای عموم مردم از هر چیزی مهم‌تر بود. بدین لحاظ با توجه به اختلافاتی که در شیراز بود، صلاح جمعی چنین حکم می‌کرد که منتظر رسیدن والی جدیدی از تهران ننشینند، چون تا والی جدید از تهران می‌آمد ماهها سپری می‌شد و زورمداران فارس مجدداً شهر و منطقه را به عرصه رقابت خود تبدیل می‌کردند. بدین خاطر گروههای متعددی با حضور در تلگرافخانه مصرماً از مشیرالدوله می‌خواستند که مصدق السلطنه را به والیگری فارس منصوب کند. مصدق خود دو دل مانده بود؛ از یک سو وزارت عدلیه و حضور در کابینه مشیرالدوله در انتظارش بود و از سوی دیگر فشار و درخواستهای مردم شیراز او را در معذوریت قرار داده بود. البته در

۵. محمد مصدق. خاطرات و تألمات مصدق. به کوشش ایرج افشار. تهران، علمی، ۱۳۶۶. ص ۱۲۰.

این میان شاید اشاره دائیش - فرمانفرما - در ماندن در شیراز بی تأثیر نبود. وی ماندن در فارس را بر چند شرط گذاشت. اصلی ترین این شرطها این بود که هیچ کاری بدون اجازه وی انجام نگیرد و از سوی دیگر هیچ پولی جهت حکومت، از مردم به زور ستانده نشود. وی حتی بر این امر چندان پای فشرد که حق و حقوق خودش را در سِمَتِ والیگری به حداقل ممکن رساند و متصدیان امر و مستوفیان را مجبور کرد دیگر پولی بابت این امر از مردم و عشایر منطقه نگیرند.

این عمل اثر بسیار مثبتی بر مردم گذاشت. به طور کلی وی بر سه محور در فارس اصرار می‌ورزید:

۱. حل اختلاف بین عشایر و برقراری نظم و امنیت. مهم‌ترین کار وی در این زمینه باز گرداندن صولت‌الدوله قشقایی از میان ایلش و جلب نظر وی بود. وی بدون هیچ‌گونه پولی لقب ایلخانگری را به وی اعطا کرد و به اختلافات چندین ساله پایان داد.
 ۲. امنیت را در راه بوشهر به شیراز برقرار کرد.
 ۳. ارتباط با مأموران سیاسی خارجی علی‌الخصوص مأموران انگلیسی را در چارچوب قانون قرار داد و در حد مجاز با آنان به گفت و گو می‌پرداخت.
- البته یک عمل وی شدیداً اعتراض انگلیسیها را برانگیخت و آن استفاده از رجالی بود که انگلیسیها آنان را عنصر نامطلوب تشخیص می‌دادند، خصوصاً نظر انگلیسیها نسبت به غضنفرالسلطنه که به حکومت برازجان منصوب شده بود آنان را بسیار رنجاند به طوری که اعتراض آنان به دولت مرکزی کشیده شد.^۶
- پنج ماه از حکومت وی نگذشته بود که سیاست انگلیس مجدداً دچار تغییر گردید. کودتای سوم حوت همه چیز را بر هم ریخت. مصدق از جمله کسانی بود که از حکومت مرکزی سید ضیاء تمکین نکرد، بدین لحاظ پس از شش ماه والیگری از سِمَت خود استعفا و به سوی تهران حرکت کرد. رسیدن وی به تهران مصادف با سرنگونی حکومت سید ضیاء و برآمدن قوام‌السلطنه بود. حکومتی که برای مصدق خوش‌یمن بود و به وزارت مالیه رسید.

مصدق حاکم فارس [۱-۷۱۳-۱۷۲ع]

[تلگراف بزرگان فارس به امین الشریعه وکیل مجلس و درخواست از وی

جهت والیگری مصدق بر فارس]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران سنه ۱۲۹۹

از شیراز نمره قبض ۱۷۲۴۵ عدد کلمات تاریخ اصل تاریخ وصول اسم گیرنده
به طهران نمره تلگراف ۱۹۹ ۲۹۴ ۱۳ ۱۴ میزان فضل الله

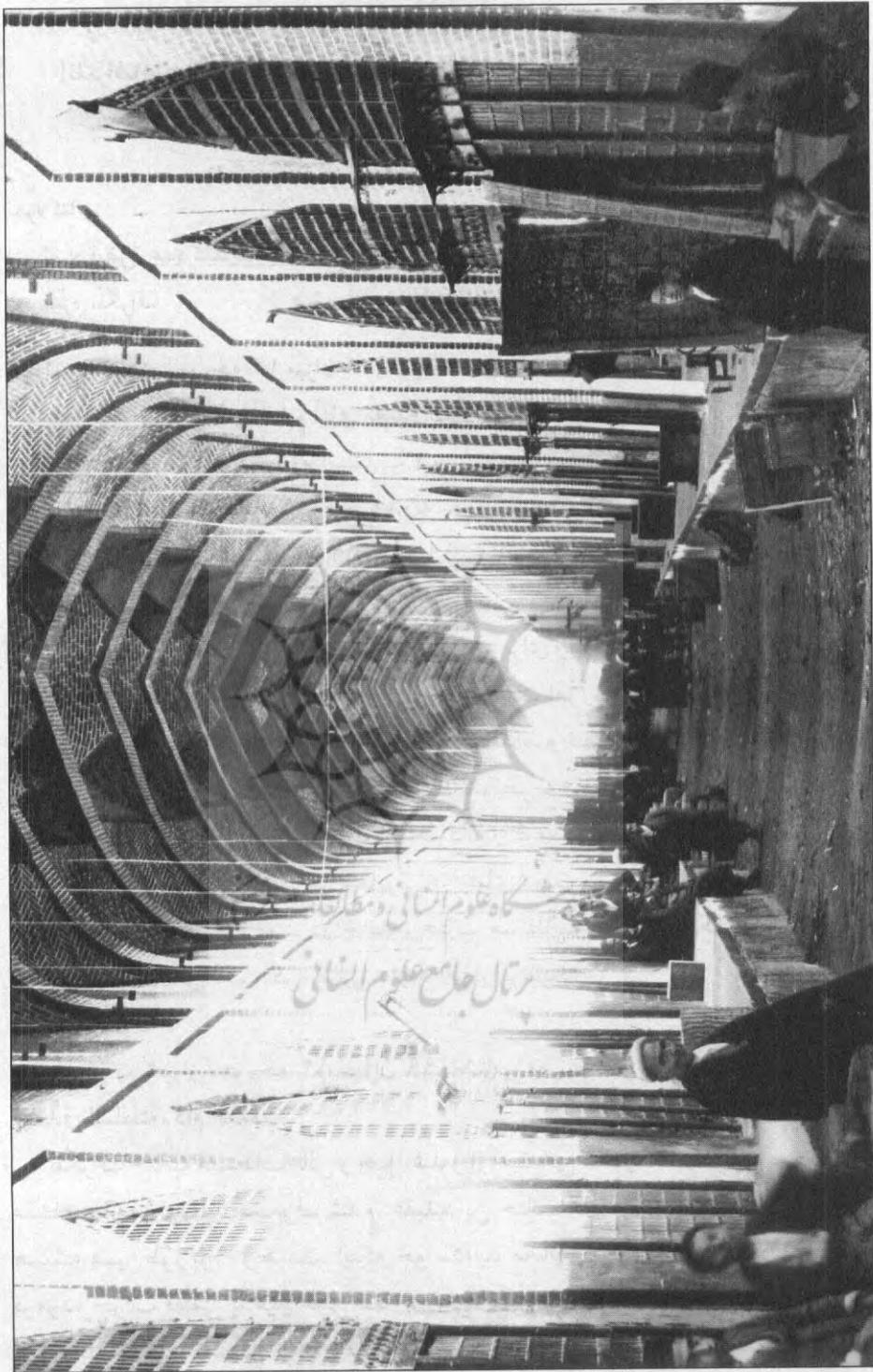
توسط جناب شریعتمدار، آقای امین الشریعه وکیل فارس، دام افضاله؛

مقام منیع ریاست جلیله وزراء، دامت شوکته، موقع مقتضی است بعضی جسارت شود. اهمیت کار فارس در نظر دورانیدیشی اولیای دولت مستور نیست. بیست روز می شود استعفای ایالت جلیله را قبول و هنوز تکلیفی برای مملکت مقرر نفرموده اند. ایلات از قشلاق حرکت کرده به چند منزلی شهر شیراز رسیده اند. قبل از اینکه قشقای به قشلاق برود، چنانچه سابقاً عرض شده، باید ترتیب اطمینان بخشی در امور این ایل داده شود. و تا ایالت فارس را معرفی نفرموده به مرکز ایالت وارد نشود. بدون شور و صلاح ایشان، مبادرت به هر امری مغایر اصول سیاست است. باسقاط تمام مقدمات، عرض می شود حضرت آقای مصدق السلطنه از اروپا وارد شیراز شده اند و عازم طهران اند و این حُسن تصادف را اهالی به فال نیک گرفته اند؛ وجود محترم ایشان را برای ایالت فارس مغتنم می شمارند و دلایل عدیده دارند: اولاً سابقه خوب و بد به این مملکت ندارند. ثانیاً امروز در مرکز حاضرند؛ و به مجرد صدور حکم، شروع به عملیات می فرمایند، مصالح و منافع و مقتضیات امروزه را به سرعت در تحت جریان می گذارند؛ فرصت فوت نمی شود، اشکالات محتمله در آتیه به زودی مرتفع می شود. در این صورت، مقتضی است این استدعا را قرین اجابت فرموده حکم تلگرافی در استعداد ایالت حضرت معزی الیه صادر فرمایند. اگر به نظر دقت ملاحظه فرمایند، مقتضی نیست ساعتی کار فارس را از نظر توجه دور بدارند. اصرار و جسارت این بندگان هم محض این است تا حکومت در مرکز انتخاب و اعزام شود اقلأً دو ماه بیشتر طول می کشد تا شیراز برسند و خیلی مصالح فوت شده که جبران آن به مبلغی خرج و صرف اوقات متعسر است. ۲۱ محرم - قوام الملک، مؤید الملک، قوام دیوان، مسعود الدوله، نصیر الملک، بهاء السلطنه، جلاء الملک.

[یشت پاکت:] از شیراز - نمره ۱۹۹ - حضرت آقای امین الشریعه وکیل فارس.

[۶۲۸۰۶ تا ۶۲۸۰۵ - ن]

بازار وکیل شیراز

[تلگراف مشیرالدوله به مصدق در خصوص ماندن در فارس و اداره آن ایالت]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب

از نمره قبض عدد کلمات تاریخ اصل توضیحات تاریخ وصول سنه ۱۲۹۹
به نمره تلگراف صورت مخابرات حضوری

طهران به شیراز - مورخه ۱۴ میزان ۹۹ [۱۲]

جناب مستطاب اجل اکرم افخم آقای مصدق السلطنه، دام اقباله؛

برای بعضی مذاکرات لازم است به فوریت به تلگرافخانه تشریف بیاورید تا مخابرات حضوری به عمل آید. مشیرالدوله.

طهران به شیراز از - مورخه ۱۴ میزان ۹۹، جناب مستطاب اجل اکرم افخم آقای مصدق السلطنه، دام اقباله؛

اگرچه وجود جناب مستطاب عالی در مرکز هم برای وزارت عدلیه خیلی لازم است و منتظر بودم که به زودی وارد شوید؛ ولی چون اهمیت امور ایالت فارس بیشتر است بر حسب امر اعلیحضرت اقدس همایونی، روحانفاده، و تصویب هیئت دولت جناب مستطاب عالی والی فارس انتخاب و معین شدید. نظر به مراتب دولتخواهی که در وجود محترم سراغ دارم، یقین است اطاعت امر ملوکانه را فرموده و هرچه زودتر به امور ایالت فارس پرداخته خاطر مهر مظاهر همایونی و اولیای دولت را از تمشیت امور آن صفحه قرین آسایش خواهید فرمود. در خاتمه، جناب مستطاب عالی را تبریک گفته موفقیت وجود محترم را خواهانم. اگر مطالبی دارید اظهار فرمایید.

مشیرالدوله

طهران به شیراز - مورخه ۱۴ میزان ۹۹، جناب مستطاب اجل اکرم افخم آقای مصدق السلطنه، دام اقباله،

تلگراف جناب مستطاب عالی و اصل شد و از حیثیاتی که در خدمتگزاری به دولت و ملت اظهار فرموده اید مشعوف شدم. عقیده این جانب درباره جناب مستطاب عالی همیشه همین طور بوده و هست. اینکه خواسته اید مجالی داده شود که تا فردا ظهر فکر فرموده جواب قطعی بدهید عیبی ندارد؛ ولی چون کار ایالت فارس اهمیت دارد، ان شاء الله، تا فردا تصمیم خود را تلگراف خواهید فرمود. برای مخابره حضوری هم

ممکن است از فردا عصر به تلگرافخانه تشریف آورده مطالب خودتان را اظهار فرمایید.
مشیرالدوله

طهران به شیراز - مورخه ۱۴ میزان ۹۹
حاکم بنادر مدتی است معین شده است. مأموریت جناب مستطاب عالی راجع به ایالت فارس است.

شیراز به طهران - مستدعی است که توضیح فرمایید مأموریت فدوی راجع به ایالت فارس و بنادر است یا فقط فارس.
مصدق

شیراز به طهران - در صورتی که فعلاً امری نباشد مرخص شده تا به طوری که مقرر فرموده‌اند تصمیم قطعی خود را فردا به عرض برسانند.
طهران به شیراز - مختارید تشریف ببرید ان شاء الله، فردا با تلگراف قبول، این جانب را مسرور خواهید فرمود.

[۶۲۸۰۲ تا ۶۲۸۰۱ - ن]

[۳]

[تلگراف مصدق به مشیرالدوله در خصوص مشورت در قبولی ایالت فارس]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از شیراز	نمره قبض	تاریخ وصول	اسم گیرنده	سنه
به باغ	نمره تلگراف حضوری	شب ۱۵ میزان	فضل الله	۱۲۹۹

مقام منبع بندگان حضرت اشرف اعظم آقائی، آقای مشیرالدوله رئیس الوزراء دامت عظمته؛ دستخط تلگرافی حضرت اشرف راجع به انتخاب فدوی به ایالت فارس زیارت شده، خاطر مبارک از نیت فدوی کاملاً مسبوق است که در موقع خدمتگزاری و جانفشانی به دولت را مسلک غیرقابل انحراف خود قرار داده و تا هر درجه که ممکن بوده در این راه خودداری ننموده است. چون از ورود بنده به این شهر اهالی قبلاً مسبوق شده عده کثیری از خواص تا دوازده فرسنگی فدوی را استقبال نموده و در ظرف این دو سه روز که وارد شده است کراراً از طبقات مختلفه تقاضا نموده‌اند که هرگاه از مرکز فدوی را به این سمت مأمور فرمایند قبول نمایند. از آنجا که افتخار و شرف خود را در این می‌داند که در زیر دست حضرت اشرف خدمت نموده و خود را کارآموزده و مجرب نماید، جداً رد نموده و در وسایل حرکت خود به طرف مرکز اقدامات اکیده نموده است.

اینکه که از آن مقام منیع مقرر می شود در این نقطه مانده و به خدمت دولت متبوعه مشغول شود فدوی را در مقابل او امر رأیی نیست؛ فقط مستدعی است که تا فردا ظهر مجال دهند تا با کسانی که از فدوی تقاضا نموده اند مذاکره نموده جواب قطعی خود را به عرض برساند.

[حاشیه:]: مخابرات حضوری با مصدق السلطنه است؛ در کابینه ضبط شود.

[۶۲۸۰۴ و ۶۲۸۰۳-ن]

[۴]

نامه وزارت جنگ به مشیرالدوله در خصوص عدم قبول استدعای اهالی فارس در خصوص تعویض ریاست قشون فارس]

وزارت جنگ

تاریخ ۱۷ برج میزان بیجی ثیل ۱۳۳۹

اداره: کابینه

نمره: ۴۲۸۳

مقام منیع ریاست وزراء عظام، دامت شوکتہ؛

چنانکه خاطر مبارک مستحضر است، در پایان قبول استعفای والی فارس، استعفای مختار السلطنه رئیس قشون آنجا نیز از وزارت جنگ قبول و اینک مطابق تلگرافی که به آقای مشارالدوله معاون وزارت جنگ رسیده و تلواً به عرض مبارک می رسد، بهاء السلطنه را برای ریاست قشون آنجا کاندیدا و هیچ استبعاد ندارد که عقاید اهالی فارس در این زمینه دنباله پیدا کرده و بالاخره انتظاراتی را که دولت راجع به نظام آنجا در نظر دارد مجمل بگذارند. و چون ممکن است فشار اهالی والی جدید را هم مجبور از پاره [ای] درخواستها نماید مقتضی است از مقام حضرت اشرف، دامت شوکتہ، در ضمن تلگراف مخصوص، ایشان را به نظریات دولت و عدم قبول پیشنهادهای اهالی متذکر سازند که تا زود است از تعقیب این قبیل کاندیداها جلوگیری و زحمتی برای وزارت جنگ تولید نشود. برای استحضار خاطر مبارک عرض می نماید که برای ریاست قشون فارس وزارت جنگ نصرالدوله را، که در موقع عزیمت آقای مخبر السلطنه به آذربایجان برای ریاست قشون تعیین شده بود، در نظر گرفته و سابقه معلومات مشارالیه هم در حضور مبارک معلوم و در مورد او توصیه هم فرموده اند با انتخاب مشارالیه می توان به

تشکیلات قشونی آنجا امیدوار بود و مقتضی است ایالت هم از این انتخاب مقدسه مسبوق شوند که، همان طور که متذکر به عدم قبول تحمیل اهالی هستند، خود ایشان نیز به نوبه خود در تعیین رئیس قشون، وزارت جنگ را طرف تحمیل قرار ندهند. [امضا]

[مهر:] وزارت جنگ

[پشت پاکت:] عجالتاً ضبط شود، تا در مخابرات حضوری دستور نظام به ایالت فارس داده شود.

[۶۴۸۴۹ - ن]

[۵]

[درخواست مصدق از مشیرالدوله در خصوص چگونگی برخورد رسمی با پلیس جنوب]

وزارت امور خارجه

مورخه ۲۸ محرم ۱۳۳۹

نمره ۸۳

از شیراز

حضور مبارک بندگان حضرت مستطاب اشرف اعظم اسعد آقای رئیس الوزراء دامت شوکته؛ اداره پلیس جنوب، که از قرار مذکور سه هزار نفر است، کتباً و شفاهاً با ایالت رجوعاتی داشته و دارند و در مواقع رسمی و اعیاد هم حاضر می شدند. مستدعی است به فوریت تکلیف فدوی را معین فرمایید که روابط با آنها از چه قرار باید باشد.

مصدق السلطنه

۱۹ میزان نمره ۲۶۳۰

[۶۵۴۸۶ - ن]

[۶]

[پذیرفتن مسئولیت ایالت فارس به وسیله مصدق]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره قبض ۱۷۴۸۵

از شیراز

نمره ۳۰۸

سنه ۱۲۹۹

مقام منبع حضرت اشرف اعظم بندگان آقای رئیس الوزراء، دامت عظمته؛

نمونه شماره ۱۶	اداره تلگرافی دولت علیه ایران	شماره ۶۵۵۹	تاریخ وصول	اسم گیرنده
نوع کتاب	نمبره قبضه ۱۷۲۸	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
از کار	نمبره تلگراف ۳۰۸	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده

بمقام مخ تلفه از طرف اعظم نامه قاری شیران در روز دوشنبه از طرف
 طبعی در دولت خواه خود در خان را که اعتبار آن در کمال بود و این
 استوفاده آن که شکر و سپاس آن را در این بنده قبوله از طرف
 و وضع حق که هم فایز و طاهره سلامت و صلوات نظر لغز در روز
 لازمه در پیش اعصاب و حق تو افروز من هر چند تو کلام علی اله
 در کس مقبره سفینه آفاق و آن است از روز شنبه از طرف
 بنامید و در غایت فیه روز دیگر بعد از داغ پذیرد در غایت انروز
 تحمید یک اندازه بگرد از عرض و استقامت به بعضی نرسانده و این
 و از این به فتح طبع او بیاید در این از هر قسم سعادت و بذل توجه
 ستایان نیز رایج بود خواه بود مفایقه خود پذیرد سعادت

۱۸۹

والیگری مصدق (۱)

از حسن ظنی که در دولتخواهی فدوی در خاک پای مهر اعتلای اقدس همایون ارواحنافداه مشهود افتاد، کمال تشکر و سپاسگزاری دارد. این بنده خود را برای خدمت به دولت و وطن حاضر کرده فارس و طهران بلا تفاوت است. نظر به عرض دیروز، مذاکرات لازمه در هیئت اعیان با حسن توافق که مشاهده نمود، متوکلاً علی الله، امر دولت متبوعه مفخم را اطاعت و ان شاء الله از روز شنبه شروع به کار می نماید. و در ظرف چند روز دیگر، بعد از داخل شدن در جریان امور تحصیل یک اندازه بصیرت اگر عرض و استدعایی باشد به عرض می رساند. و امیدوار است با حسن ظن اولیای دولت از هر قسم مساعدت و بذل توجه که منافع آن نیز راجع به دولت خواهد بود، مضایقه نخواهند فرمود.

مصدق

[۶۲۷۹۹-ن]

[۷]

[درخواست فشنگ برای مستحفظین راه شیراز به اصفهان]

مورخه ۸ برج عقرب ۱۲۹۹

وزارت داخله

اداره: جنوب

نمره: ۱۳۵۰۳/۳۸۸۸

مقام منبع هیئت وزرای عظام، دامت شوکتهم؛

مطابق تلگراف ایالت فارس، یک عده مستحفظ و تفنگچی برای امنیت و انتظام خط شیراز به اصفهان مأمور شده و تا یک اندازه وسایل امنیت را تدارک کرده قوافل و عابرین حرکت می کنند؛ ولی مستحفظین آنجا فشنگ خواسته اند که به هیچ وجه در ذخیره فارس موجود نیست. بنابراین، وزارت داخله بر حسب تقاضای ایالت فارس پیشنهاد می کند که معادل دو هزار تومان اعتبار به ایالت معزی الیها داده شود که برای تفنگچیان راه شیراز به اصفهان فشنگ خریداری نمایند.

[امضا:]

[مهر:] وزارت داخله

[۵-۱۴۵۰-۱۱م]

[درخواست تصویب بودجه فشنگ مستحفظین راه شیراز به اصفهان]

مورخه ۸ برج قوس ۱۲۹۹

وزارت داخله

اداره: جنوب

نمره: ۴۳۶۰

مقام منبع هیئت وزرای عظام، دامت شوکتهم؛

سابقاً ایالت فارس پیشنهاد کرده بود که تفنگچیان راه از شیراز به اصفهان فشنگ خواسته‌اند و در ذخیره شیراز موجود نیست؛ و اقلماً مبلغ دو هزار تومان برای خریداری فشنگ تصویب فرمایند. وزارت داخله، با اطلاع از اهمیت امر و لزوم استقرار امنیت در این قسمت از راه، تقاضای ایالت را پذیرفته و در تاریخ هفتم برج عقرب ۱۲۹۹ به نمره (۳۸۸۸) پیشنهادی به هیئت وزرای عظام تقدیم کرده بود؛ ولی به واسطه تصادف با تغییر کابینه به جایی منتهی نشده. اینک بر حسب تجدید اظهاری که از طرف ایالت شده و به ملاحظه ترتیب اساسی که اخیراً ایالت برای مستحفظین این خط داده و ماهی هفت هزار تومان را، که والی سابق ایالت فقط برای حقوق مستحفظین این خط دریافت می‌کرده‌اند، به چهار هزار تومان گذرانده؛ و در این اقدام، ماهی سه هزار تومان صرفه دولت خواهد بود. بنابراین، وزارت داخله، در مقابل این خدمت و صرفه‌جویی ایالت و برای استقرار امنیت و انتظام راه، پیشنهاد سابق خود را در تصویب مبلغ دو هزار تومان برای تهیه فشنگ تجدید می‌نماید.

[مهر:] وزارت داخله

[حاشیه:] تکرار شده است. [۶-۱۴۵۰-۱۱م]

[تصویب بودجه فشنگ مستحفظین راه شیراز به اصفهان]

به تاریخ ۲۴ برج قوس ۱۳۳۹

ریاست وزراء

نمره: ۹۳۶۱

وزارت جلیله مالیه؛

هیئت وزراء در جلسه ۱۹ قوس بیچی‌ئیل ۱۲۹۹ به موجب پیشنهاد وزارت داخله، بر

طبق تقاضای تلگرافی ایالت جلیله فارس، تصویب نمودند که مبلغ دو هزار تومان به ایالت معزی‌لیها اعتبار داده شود که برای مستحفظین و تفنگچیان مأمورین امنیت و انتظام خط شیراز به اصفهان فشنگ خریداری نمایند. تصویب نامه در کابینه ریاست وزرا ضبط است.

[امضا:] فتح‌الله

[مهر:] ریاست وزراء

[حاشیه:] اداره محاسبات کل، به موقع اجرا گذاشته شود.

[۱-۱۴۵۰-۱۱م]

[۱۰]

[درخواست لغو تصویب بودجه فشنگ از سوی مصدق به جهت صرفه‌جویی]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

سنه ۱۲۹۹

از شیراز نمره قبض ۱۵۶۷ عدد کلمات تاریخ اصل توضیحات تاریخ وصول
به ط [طهران] نمره تلگراف ۶ ۵۵ ۱ دولتی ۲ جدی

توسط جناب آقای متین‌الدوله - مقام منیع حضرت اشرف اعظم ریاست وزراء عظام، دامت عظمته (کپیه وزارت جلیله داخله)؛

مبلغ دو هزار تومان اعتباری که برای خرید فشنگ تصویب شده به ملاحظه صرفه‌جویی از مخارج برای...** دیگر این اعتبار ضرورت ندارد؛ مستدعی است آن را امر فرمایند ملغی شود.

مصدق السلطنه

نمره ۳۸۵۱

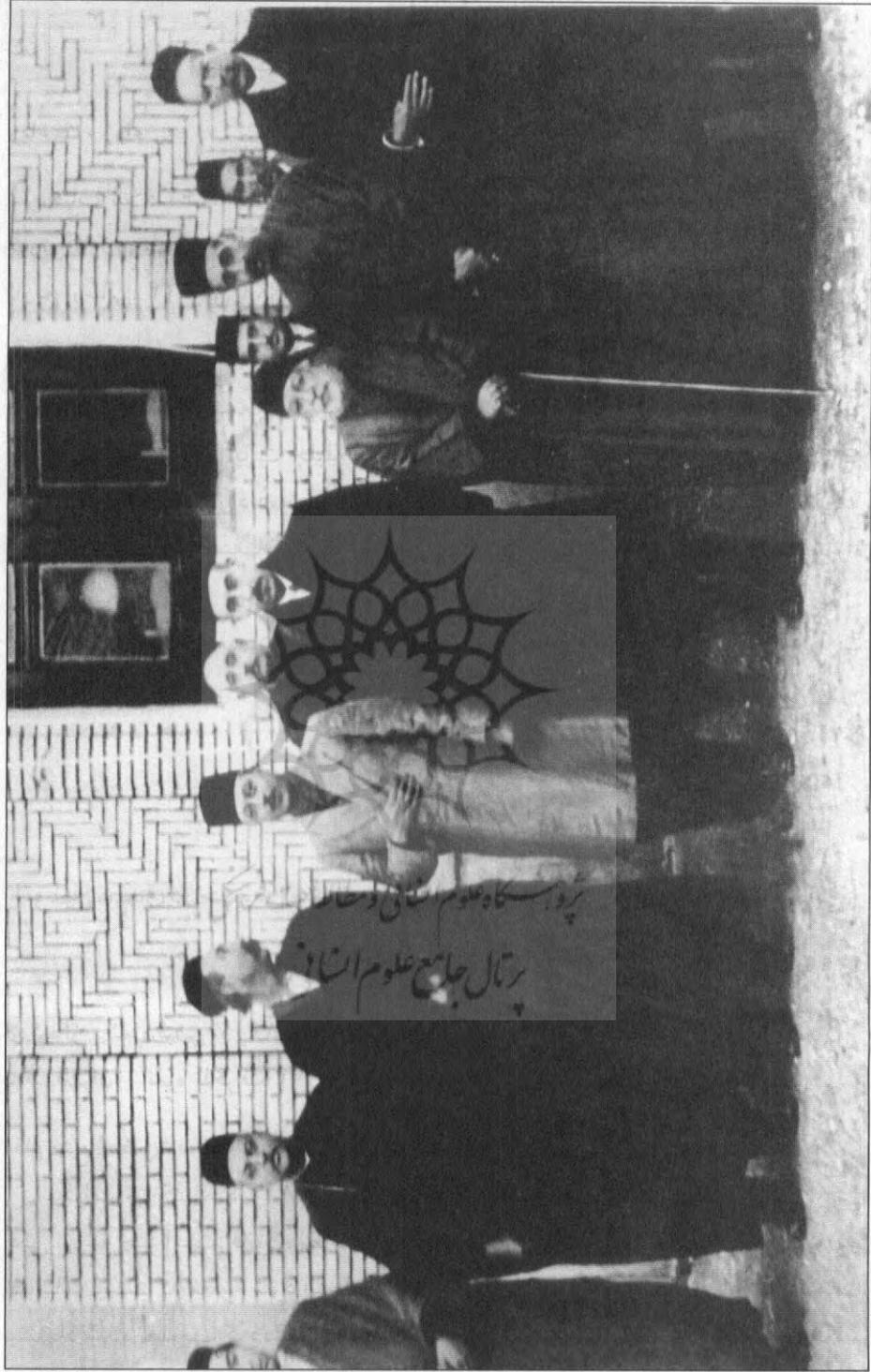
[مهر:] تلگرافخانه مبارکه

[حاشیه:] اول این تصویب‌نامه را بیاورید که امضا و مهر را کنده الغاء شده بدانیم دوم در خصوص اظهار...** صرفه‌جوییها بشود.

[حاشیه:] تصویب‌نامه به موجب یادداشت که وزارت جلیله مالیه خواسته شد. ۴ جدی ۹۹.

[۲-۱۴۵۰-۱۱م]

مصدق السلطنہ با بزرگان فارس

مصدق السلطنہ با بزرگان فارس، نفر ہفتم میرزا محمدباقرخان دہقان، نفر ہشتم ابراہیم قوام، نفر نهم صولت الدولہ قشقایی

[۱۱]

[تصویب نامه دو هزار تومان برای تفنگچیان فارس]

ریاست وزراء

نمره کتاب ثبت: ۹۳۶۱

کارتن: ۱۹ دوسیه ۲/۳

تاریخ ارسالی: ۲۴ قوس ۹۹ [۱۲]

وزارت جلیله مالیه؛

هیئت وزراء در جلسه ۱۹ قوس بیچی ئیل ۱۲۹۹ به موجب پیشنهاد وزارت داخله، بر طبق تقاضای تلگرافی ایالت جلیله فارس، تصویب نمودند که مبلغ دو هزار تومان به ایالت معزی الیها اعتبار داده شود که برای مستحفظین و تفنگچیان مأمورین امنیت و انتظام خط شیراز به اصفهان فشنگ خریداری نماید. تصویبنامه در کابینه ریاست وزراء ضبط است.

سواد تصویبنامه فوق در تعقیب مراسله نمره (۱۳۵۰۳/۲۸۸۸) برای اطلاع وزارت جلیله داخله ارسال می شود.

[۳-۱۴۵۰-۱۱م]

[۱۲]

[توضیح مصدق در خصوص چگونگی اعطای لقب ایلخانگری به صولت الدوله قشقای]

۱۲۹۹

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از شیراز نمره قبض ۱۶۰۷ عدد کلمات تاریخ اصل توضیحات تاریخ وصول
به ط [طهران] نمره تلگراف ۳۳ ۷۷۴ ۹ دولتی ۱۰ جدی

۱۹۴

مقام منبع حضرت مستطاب اشرف اعظم بندگان آقای رئیس وزراء، دامت عظمته؛

تلگراف مبارک نمره ۲۸۱۴ زیارت نمود. در باب عملیات مستخدمین دواير دولتی یکی از سه چیز است: قانون، نظامنامه و سابقه. چون در تعیین ایلخانی قشقای قانون و نظامنامه نیست که معلوم شود انتخاب او باید کدام مراحل را سیر نماید و به چه مقامات پیشنهاد شده تصویب گردد بنابراین، فقط سابقه می باشد. و در موقع امضای حکم

۳۱، ۱۱، ۳۳، پاییز ۸۶

ایلخانی تحقیقات لازمه نموده معمول این بوده است که ایلخانی را ایالت مثل حکام جزء، بدون پیشنهاد به مرکز، تعیین می نمود که چنانچه در موقع انتخاب سردار احتشام ایالت قبل همین رویه را معمول داشته اند. بنابراین، تصدیق می فرمایند که عبارت مندرج در تلگراف مزبور «باید اقرار فرمایید که این اقدامات جناب مستطاب عالی قدری خارج از نزاکت و به نظر اولیاء دولت خلاف رویه بوده است.» در مورد بنده، که از بدو عمر در نوکری دولت تجربه حاصل نموده و از مدرسه عالی یکی از بهترین ممالک دنیا بیرون آمده و می تواند تا یک درجه تکلیف یک نوکری را نسبت بر متبوعه اش تشخیص دهد کاملاً مبنی بر بی مرحمتی بوده است. فرضاً سابقه حکم این انتخاب باید به تصویب مرکز باشد. خیر مملکت اقتضا می کرد که بدون تأخیر دقیقه [ای] این حکم صادر شود؛ زیرا که اتفاق بین خوانین در یک ساعت ظهری حاصل و بیم آن بود که اگر ایالت سریعاً به این اقدام ترتیب اثری ندهد مفسدین باز بین خوانین تفتین نموده و این ایالت را به همان بدبختیهایی که در این سنوات داشته است باز دچار نمایند. اگر عرض شده باشد که برای این حکم در ایام سابقه قیمت هنگفت معین شده بود مطلب صحیح؛ ولی بنده افتخار دارم که حکم ایلخانی قشقائی را، که شاید از تأسیس این ایل بدون قیمت داده نشده باشد، مجاناً امضا نموده ام خوشبختانه یا بدبختانه هر وقت بنده مصدر خدمتی بوده خیر و صلاح مملکت را بر منافع شخصی ترجیح داده و برای همین مقصد خود را گاهی دوچار خطرات هم نموده است. مخصوصاً لازم است این مسئله را هم تحقیق فرمایید که به مقتضای موقع به این مسلک بی طعمی و حفظ مقامات دولت، بنده در این ایالت از قبول هرگونه وجوه و هدایای قابل یا غیر قابل امتناع نموده است. و گمان نمی کردم که این اعمال در نظر اولیاء امور تا این درجه بیقدر باشد؛ بلکه تصور می کردم که یک چنین اقدامی که نظم و امنیت را در این ایالت برقرار می نماید در پیشگاه اولیاء امور کسب اهمیت برای بنده خواهد نمود.

بلی، این همان صولت الدوله ای است که ده سال بود به ارگ ایالتی قدم نگذارده و حکومت برای ملاقات او مسافت زیادی می پیمودند؛ ولی امروز با نهایت اطمینان به ارگ ایالتی می آید در صورتی که نه بر اقتدار دولت افزوده و نه به ایالت قوه و استعدادی بیش از سایرین داده شده بلکه ایالت غیر از چند نفر سرباز بدون تفنگ و فشنگ در اینجا استعدادی ندارد. و فقط همان بیغرضی و بیطعمی است که او را می کشاند؛ و می داند که در ایالت برای جان و مال او خطری نیست. این همان فارس است که رفتارش با مأمورین دولت معلوم بوده و نمایندگان دولت، به جای دعوت به اتفاق، اشخاص را به نفاق دعوت و از جنگ و جدال و نهب و غارت آنها استفاده کلی می نمودند. امروز با هیچ قوه [ای]، به

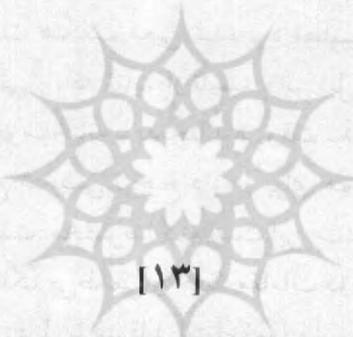
تصدیق تمام نمایندگان خارجی، امنیتی که در فارس موجود است هیچ وقت نبوده. این همان فارس است که ارکان مهمه آن به مصداق الناس علی دین ملوکهم برای ادنا خدمتی به دولت حاضر نبوده یعنی برای آنها رمق نمی گذاشتند که بتوانند به خدمت دولت و مملکت قیام نمایند. این ایام قوام الملک حاضر می شود و از شخص خود مبلغی خرج کرده لکه را که به دامان ایرانی آن رسید، پاک نموده. هرگاه این فداکاری و بیغرضی حاکم وقت نبود در قضیه پرنس ارفع الدوله کجا آن موفقیت حاصل می شد بلکه برای یک ایالت بی شرفی موقع بود و مبلغ خطیری از ایل گرفته مطلب را...* گذارد و تأکیدات دولت هم وقتی مؤثر بود که قوه برای اجرای آن حاضر باشد. متأسفانه آن قوه هم امروز در فارس نیست؛ و چنانچه همان قوه اخلاقی نبود هرگز آن اقدام از پیش نمی رفت بلکه ایالت را هم نمی توان اداره نمود. به هر حال، در جواب تلگراف مبارک فقط به ذکر واقع و حقایق قناعت نموده و انتظار دارد که خود حضرت اشرف عالی تلگرافی را که هیچ مقتضی نبود جبران فرمایید.

نمره ۲۲، ۹ جدی

مصدق السلطنه

[مهر:] تلگرافخانه مبارکه

[۵۰۱۰۰ تا ۵۰۰۹۴-ن]

[۱۳]

[تلگراف مصدق در خصوص انضمام دشتی و دشتستان به بوشهر]

نمره کتاب ۵۸ اداره تلگرافی دولت علیه ایران سنه ۱۲۹۹
 از شیراز نمره قبض ۱۶۱۱ عدد کلمات تاریخ اصل توضیحات تاریخ وصول
 به طهران نمره تلگراف ۳۷ ۸۸ ۱۱ دولتی ۱۱ جدی

توسط جناب متین الدوله - مقام منبع بندگان ریاست وزراء عظام، دامت عظمته؛
 تلگراف مبارک نمره ۱۲۰۱ زیارت نمود اینکه مرقوم فرموده اند آقای موقرالذوله به دستاویز اینکه دشتی و دشتستان در سابق ایام جزء بوشهر بوده حالا هم می خواهند ضمیمه آنجا شود. البته وزراء جلیله داخله بهتر می دانند. مستدعی است، بعد از تحقیق، بنده را از تصمیم مبارک مطلع فرمائید که جواب حکومت دشتی و دشتستان، که عین

تلگراف او کشفاً عرض شده، داده شود.

۱۰ جدی، نمره ۲۳

مصدق السلطنه

[مهر:] تلگرافخانه مبارکه

[۵۰۰۸۲-ن]

[۱۴]

[تلگراف مصدق به مشیرالدوله در خصوص رفع نامناسب ادارات فارس به دلیل نداشتن بودجه]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

سنه ۱۲۹۹

نمره کتاب ۴۸۴

از شیراز نمره قبض ۱۶۶۹ عدد کلمات تاریخ اصل توضیحات تاریخ وصول
به ط نمره تلگراف ۶۷ ۳۲۸ ۲۲ دولتی ۲۳ جدی

توسط جناب آقای متین الدوله - مقام منبع بندگان حضرت اشرف اعظم‌العالی ریاست وزرای
عظام، دامت عظمته؛

تلگراف مرحمت‌آمیز حضرت اشرف زیارت شد. تشکرات خود را عرض و توجه
آن مقام را به اوضاع اسف‌آور دوائر دولتی به واسطه عسرت مالیه جلب می‌نماید. کراً
به عرض رسانیده که در سال قبل به مالیه غیر از مالیات معمول متجاوز از یکصد و چهل
هزار تومان کمک شده. عمل مالیات ابوالجمعی قوام‌الملک که نگذشت و ایشان هم چون
سندی به مالیه نداده‌اند به تلگرافات مرکزی متقاعد نمی‌شوند؛ حتی سال قبل هم به
واسطه اختیارات تامی که از مرکز به ایالت داده شده بود بر حسب حکم مالیه تخفیف را
از بابت ابوابجمعی با ایشان حساب نموده و مفاصاحساب داده است. بنده عجالاً در این
مسائل هیچ عرض نمی‌کنم؛ ولی البته حق می‌دهند که با نبودن وجه هم در صندوق مالیه
رشته ادارات به کلی گسیخته خواهد شد. چون عسرت مالیه مرکزی را می‌داند هرگز
استدعای غیرقابل تحمل و شاقی از حضور مبارک نمی‌نماید. سی هزار تومان دیگر به
مالیه فارس از مرکز برسد با کمک این پول اغلب از مالیاتهای لاوصولی وصول و تا یک
درجه رفع عسرت خواهد شد. بعد هم اگر عمل آقای قوام‌الملک تصفیه شد و وجهی به
مالیه رسید به مرکز ارسال می‌شود. این را به عرض می‌رساند که با بودن بنده در اینجا از
عایدات دولت، به طوری که در بعضی نقاط معمول است، چیزی حیف و میل نمی‌شود؛

اردیبهشت ۱۹، ۱۳۲۵
 شماره کتابچه: ۱۹
 از: اردیبهشت ۱۹۸۶
 شماره فصل: ۹
 دوره: ۱۱، شماره ۴۳
 شماره مقاله: ۱۴

ماده ۱۹: اداره تاک آبی دولت علیه ایران

۱۹۸۶، سنه: ۱۳۰۵
 تاریخ: اردیبهشت ماه ۱۳۰۵
 شماره: ۱۴

موضوع: بررسی و تحلیل وضعیت آب و هوا در استان تهران و پیشنهاد راهکارهای مناسب جهت بهبود وضعیت آب و هوا در این استان.

چکیده: در این مقاله به بررسی وضعیت آب و هوا در استان تهران و تحلیل علل وقوع کمبود آب در این استان پرداخته شده است. همچنین راهکارهای مناسب جهت بهبود وضعیت آب و هوا در این استان پیشنهاد شده است.

کلیدواژه‌ها: آب و هوا، استان تهران، کمبود آب، راهکارها.

اردیبهشت ۱۹، ۱۳۲۵
 شماره کتابچه: ۱۹
 از: اردیبهشت ۱۹۸۶
 شماره فصل: ۹
 دوره: ۱۱، شماره ۴۳
 شماره مقاله: ۱۴

ماده ۱۹: اداره تاک آبی دولت علیه ایران

۱۹۸۶، سنه: ۱۳۰۵
 تاریخ: اردیبهشت ماه ۱۳۰۵
 شماره: ۱۴

موضوع: بررسی و تحلیل وضعیت آب و هوا در استان تهران و پیشنهاد راهکارهای مناسب جهت بهبود وضعیت آب و هوا در این استان.

چکیده: در این مقاله به بررسی وضعیت آب و هوا در استان تهران و تحلیل علل وقوع کمبود آب در این استان پرداخته شده است. همچنین راهکارهای مناسب جهت بهبود وضعیت آب و هوا در این استان پیشنهاد شده است.

کلیدواژه‌ها: آب و هوا، استان تهران، کمبود آب، راهکارها.

هرچه برسد به مصرف مخارج مصوبه و هر وقت زاید بود به مرکز ارسال می شود. ولی از نرسیدن حقوق به ادارات دو ضرر متوجه دولت می شود: اول ارتفاع امنیت و بعد عدم وصول مالیات. مستدعی است استدعای بنده را قبول و بذل مرحمت شود که از این دو ضرر قریب الاحتمال کاملاً جلوگیری گردد. زیارت جواب را به زودی انتظار دارد. نمره
 مصدق السلطنه
 ۲۷، ۲۱ جدی ۹۹
 [مهر: تلگرافخانه مبارکه
 ۵۰۰۲۹ تا ۵۰۰۲۶-ن]

[۱۵]

[تلگرافی در خصوص بودجه قشون فارس]

نمره کتاب ۱۰۶۷۲

ریاست وزراء

کارتن ۹ دوسیه ۵/۶

تاریخ ارسال ۳۰ جدی ۹۹

وزارت جلیله جنگ؛

سواد استخراج تلگراف ایالت جلیله فارس، راجع به ترتیبات اداره قشونی و لزوم خریداری اسلحه، لفاً برای اطلاع آن وزارت جلیله ارسال می شود که در این باب نظریات آن وزارتخانه را مرقوم فرمایید تا تکلیف جواب معلوم شود.

[... فرزانه

[۶۴۸۴۷-ن]

[۱۶]

[تلگرافی از مصدق در خصوص تدارکات قشون فارس]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

سنه ۱۲۹۹

نمره کتاب ۳۳۶

از شیراز نمره قبض ۱۶۹۱ عدد کلمات تاریخ اصل توضیحات تاریخ وصول

به ط نمره تلگراف ۸۰ ۱۷۸ ۲۵ دولتی ۲۶ جدی

توسط جناب متین الدوله - مقام منبع بندگان حضرت اشرف اعظم ریاست وزراء عظام،

دامت عظمته؛

۲۰۰

۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴، ۱۳۰۵، ۱۳۰۶، ۱۳۰۷، ۱۳۰۸، ۱۳۰۹، ۱۳۱۰، ۱۳۱۱، ۱۳۱۲، ۱۳۱۳، ۱۳۱۴، ۱۳۱۵، ۱۳۱۶، ۱۳۱۷، ۱۳۱۸، ۱۳۱۹، ۱۳۲۰، ۱۳۲۱، ۱۳۲۲، ۱۳۲۳، ۱۳۲۴، ۱۳۲۵، ۱۳۲۶، ۱۳۲۷، ۱۳۲۸، ۱۳۲۹، ۱۳۳۰، ۱۳۳۱، ۱۳۳۲، ۱۳۳۳، ۱۳۳۴، ۱۳۳۵، ۱۳۳۶، ۱۳۳۷، ۱۳۳۸، ۱۳۳۹، ۱۳۴۰، ۱۳۴۱، ۱۳۴۲، ۱۳۴۳، ۱۳۴۴، ۱۳۴۵، ۱۳۴۶، ۱۳۴۷، ۱۳۴۸، ۱۳۴۹، ۱۳۵۰، ۱۳۵۱، ۱۳۵۲، ۱۳۵۳، ۱۳۵۴، ۱۳۵۵، ۱۳۵۶، ۱۳۵۷، ۱۳۵۸، ۱۳۵۹، ۱۳۶۰، ۱۳۶۱، ۱۳۶۲، ۱۳۶۳، ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰

سابقاً در تحت نمره ۲۸۳۳ توسط وزارت جلیله داخله و ریاست قشون فارس به عرض رسیده؛ اینک باز تکراراً به عرض می‌رساند که عده زیادی از سربازان بدون تفنگ و برای آنهایی هم که تفنگ مختلف دارند و مأمورند به قیمت خیلی گران فشنگ خریداری می‌شود به یک وسیله برای خاتمه دادن به این وضعیت با قشون جنوب مذاکره و راضی شدند که ۳۰۰ تفنگ از قرار عددی چهل رویه و ۵۰ هزار فشنگ از قرار هزاری ۵۰ رویه به پول نقد خریداری شود که قیمت ۱۴ هزار پانصد رویه می‌شود. و فعلاً صد فشنگ در شیراز بیشتر از ۵۰ رویه قیمت دارد در صورتی که به این ترتیب یک هزار فشنگ ۵۰ رویه خرید می‌شود، مستدعی است به فوریت مبلغ مزبور تصویب شود که از مالیه دریافت و این تفنگ و فشنگ هرچه زودتر خریداری شود. و نیز مستدعی است اعتباری که تحت نمره ۲۷ استدعا شده تصویب شود که مالیه بتواند این وجه را برساند.

۲۲ جدی ۹۹

مصدق السلطنه

[مهر:] تلگرافخانه مبارکه

[۵۰۰۰۸ و ۵۰۰۰۷-ن]

[۱۷]

[تلگراف مصدق به رئیس الوزراء در خصوص نرسیدن بودجه مستحفظین راهها]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از شیراز نمره قبض ۲۷۶۷ عدد کلمات تاریخ اصل توضیحات تاریخ وصول
به ط نمره تلگراف ۲۱ ۳۰۶ ۷ دولتی ۸ دلو

توسط جناب متین الدوله - مقام منبع بندگان اشرف اعظم ریاست وزراء عظام، دامت عظمته؛ بعد از تقدیم عرض تبریک و تشکر از زمامداری حضرت اشرف، در جواب به عرض می‌رساند که آقای قوام‌الملک از بابت تفاوت عمل متنازع فیهِ جواب مفصل داده‌اند که بایستی ارسال و از نظر مبارک خواهد گذشت. فعلاً تا تکلیف معلوم شود چون سندی نداده‌اند و خود را ملزم نمی‌دانند چیزی بپردازند. و البته بعد از وصول پست، ترتیبی در این کار داده خواهد شد. خلاصه عرض ایشان این است که اگر به حرف حساب باشد در هر موقع از عهده برمی‌آیند و اگر اشتباهی باشد البته رفع خواهد شد. در این صورت، این مطلب بعد فیصله خواهد یافت؛ ولی عرض و استدعای بنده این است امروز به

حمدالله تعالی یک امنیتی در فارس برقرار است؛ اگر مرتفع شود دیگر گمان نمی‌کنم با نداشتن هیچ قوه [ای] در این محل دولت بتواند آن را برقرار نماید. مستحفظین عرض راه شمال و غیره و ادارات کاری به تصفیه حساب زید و عمر ندارند؛ حقوق می‌خواهند. پارسال یکصد و چهل هزار تومان به مالیه رسیده؛ امسال بنده فقط به ۶۰ هزار تومان قناعت می‌نمایم که از این مبلغ ده هزار تومان تقریباً قیمت تفنگ و فشنگ و حوالجات مرکزی خواهد شد. استدعا دارم سی هزار تومانی که در تحت نمره ۲۷ درخواست شده فوراً به ادارات مالیه برسد. خرید تفنگ و فشنگ هم، که در تحت نمره ۲۸ عرض شده، فوراً تصویب شود. اگر غیر از این بود هر واقعه که در فارس رخ دهد و هرگاه امنیت مرتفع شود به واسطه بی‌مرحمتی اولیاء معظم دولت خواهد بود. در خاتمه عرض می‌کنم امنیتی را که فعلاً برقرار است برای جزئیات نباید از دست داد. دیگر هر طور امر مقرر فرمایند یقین دارم که در صلاح مملکت خواهد بود. نمره ۳۱، ۷ دلو ۹۹ مصدق

[مهر:] تلگرافخانه مبارکه

[۴۹۸۹۲ تا ۴۹۸۹۰-ن]

[۱۸]

[تلگراف مصدق به رئیس الوزراء درباره نرسیدن پول قشون و ناتوانی از انجام وظیفه حفظ طرق]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب ۳۹۳

از شیراز نمره قبض ۱۷۷۷ عدد کلمات تاریخ اصل توضیحات تاریخ وصول
به ط نمره تلگراف ۱۴ ۳۵۲ ۹ دولتی ۱۰ دلو

توسط جناب متین الدوله - مقام منبع ریاست وزراء عظام، دامت عظمته؛

بانک شاهنشاهی چهارصد و هشتاد هزار تومان پول وارد نموده برای اینکه صحیحاً، سالم‌اً وارد شود آنچه می‌توانست اقدام نموده. برای یک عده مأمورین فوق‌العاده ۵۰ قبضه تفنگ و فشنگ امانت گرفته که از شیراز طرف آباءه که حرکت داده است. باز بانک مزبور ۲۸ ژانویه ۴۰۰ هزار تومان و ۸ فوریه که ده روز دیگر است ۴۰۰ هزار تومان حمل نماید. نظر به اینکه تفنگچیان عرض راه حقوق نگرفته‌اند و بعد هم سارقین خاک اصفهان و شیراز کاملاً قضیه را فهمیده‌اند که پول بانک در این ایام حرکت می‌کند، از بانک تقاضا

ابراهیم قوام و صولت الدوله قشقای

نموده که ۳۲ روز دیگر از اصفهان حرکت ندهند تا لوازم محافظت فراهم شود. صراحتاً عرض می‌کنم اگر اعتباری که استدعا شده به فوریت نرسد بنده نمی‌توانم وسایل تأمینیه حمل پول را فراهم کنم؛ و هرچه بنمایم ناقص خواهد بود. جلو مردم گرسنه حقوق نگرفته را نمی‌شود گرفت. عده زیادی هم برای مأمورین فوق‌العاده تفنگ و فشنگ لازم است که نیست. بیش از یک مرتبه هم نمی‌شود تفنگ مردم را امانت گرفت برای حفظ پول بانک فرستاد. اگر در خزانه پول هست فوراً حواله فرمائید. اگر نیست به خود بنده تلگراف فرمایید که در باب سی هزار تومانی که خواسته بودید، خودتان در آنجا این مبلغ را از بانک شاهنشاهی قرض کنید به حساب دولت منظور خواهد بود. چون بانک ایام به بنده احتیاج دارد او را راضی می‌کنم که قرض دهد. اگر عرایض آقای قوام‌الملک را که با پست می‌رسد قبول فرمودند و عمل گذشت هرچه از ایشان وصول شد طلب بانک داده می‌شود والا به این ترتیب پولی به اینها نمی‌رسد. اگر پول به دست سارقین افتاد ده مقابل پول سرقت شده باید برای قلع و قمع اشرار خرج نمود. دولت که امروز سی هزار تومان ندارد از کجا آن مبلغ را فراهم می‌فرماید. اگر جواب مساعدی به بنده برسد به قدری که وسیله دارم اقدام می‌کنم؛ ولی خود را مسئول سرقت پول بانک نمی‌دانم انتظار دارم جواب مثبت یا منفی برای این تلگراف که...*

[مهر:] تلگرافخانه مبارکه

[۴۹۸۸۷ تا ۴۹۸۸۹-ن]

[۱۹]

[نامه وزرات جنگ در خصوص وضعیت تدارکات قشون فارس]

تاریخ ۱۳ برج دلو پیچی ئیل ۱۲۹۹

وزارت جنگ

اداره محاسبات قشونی

نمره ۶۶۸۷/۳۲۹۴۶

مقام منبع هیئت وزراء عظام، دامت شوکتهم؛

موافق سواد استخراج تلگراف ایالت فارس که در طی نمره (۱۰۶۷۲) از مقام ریاست وزراء عظام، دامت عظمت، به وزارت جنگ رسیده، قسمتی از سربازان آنجا بدون تفنگ هستند و عده دیگر، که اسلحه سیستم مختلفه دارند، به قیمت گران برای آنها فشنگ

خریداری می‌شود. اخیراً با قشون جنوب مذاکره، و راضی شده‌اند که سیصد قبضه تفنگ و پنجاه هزار فشنگ به شرح ذیل به مبلغ پنجاهزار و دویست و نود و دو تومان و پنج قران [۹] خریداری شود (در صورتی که صد تیر فشنگ در شیراز پنجاه روپیه قیمت دارد. و از قرار تشخیص فوق، یکهزار فشنگ به پنجاه روپیه اتباع می‌شود. اینک، از نقطه نظر صرفه دولت، وزارت جنگ پیشنهاد می‌نماید امر و مقرر فرمایید مبلغ مزبور را زودتر حواله و عاید دارند که تفنگ و فشنگ معروضه عاجلاً خریداری گردد.
[حاشیه:] چون نظریات وزارت جنگ را از آن مقام منبع خواسته بودند این است که جواباً جسارت به عرض رسید.

[۶۴۸۴۶-ن]

[۲۰]

[تلگراف مصدق به وزیر داخله در خصوص نداشتن اختلاف با حاکم دشتی و دشتستان]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از شیراز	نمره قبض ۳۶۹۹۴	عدد کلمات	تاریخ اصل	تاریخ وصول
به ط	نمره تلگراف ۱۹	۱۵۱	۱۱	۱۲ دلو

توسط جناب مستطاب اجل اکرم آقای موقرالذوله - مقام وزارت جلیله داخله تلگراف مبارک نمره ۵۲۸۸ زیارت. هیچ وقت بنده از مأمورین حکومت بنادر عدم رضایت نداشته فقط تلگراف آقای سالار نصرت حاکم دشتی و دشتستان را به نسبت بعضی انتشارات، که در باب ضمیمه شدن دشتی و دشتستان به بنادر در آن نقاط شهرت داشته، عیناً درج گردید...* که اگر مطلب صحیح باشد، بی جهت، ایالت فارس اوقات خود را صرف امور آن نقطه ننماید. برخلاف از رفتار جناب آقای مسعودالسلطان کفیل حکومت بنادر همه راضی و مخصوصاً به جناب آقای آصف الملک، که اخیراً به سمت حکومت دشتی و دشتستان منصوب و حرکت نموده، بنده آنچه لوازم بوده برای موافقت و اتحاد که برای مجاورت لازم است دستور داده و انتظار دارد که امور آن نقاط رضایت آن وزارت جلیله را جلب نماید.

۹ دلو، نمره ۴۴۳۷

مصدق السلطنه

[۶۵۵۰۳-ن]

[مهر:] تلگرافخانه مبارکه

جنائی نفرستاده و فعلاً در حبس نظمیه است هرگاه...* در محکمه نظامی محاکمه شود
مستدعی است امر مقرر فرمایند وزارت مربوطه دستوری برای این کار بدهند تا موافق
امر مبارک اقدام شود. و الا هرچه زودتر به محکمه جنائی فرستاده و محاکمه نمایند. در
این باب منتظر امر مبارک است.

مصدق

[۴۹۹۶۱ تا ۴۹۹۵۸-ن]

[مهر: تلگرافخانه مبارکه]

[۲۲]

**[نامه وزیر داخله به رئیس الوزراء در خصوص انتصاب غضنفر السلطنه و نورمحمدخان
به وسیله مصدق و نگرانی وزارت خارجه]**

مورخه ۲۶ برج دلو ۱۲۹۹

وزارت داخله

اداره: جنوب

نمره: ۵۵۷۹

مقام منبع ریاست وزرای عظام، دامت شوکتہ؛

غضنفر السلطنه و نورمحمدخان، دو نفر از خوانین محلی دشتی و دشتستان، به
واسطه بعضی پیشآمدها در شیراز متوقف بودند. اخیراً راپرتی از شیراز رسید که ایالت
فارس این دو نفر را با گرفتن مبلغی وجه الضمانه مأمور محل نموده و تعهداتی راجع به
وصول و ایصال مالیات کرده‌اند. متعاقب این راپرت، مراسله از وزارت امور خارجه
رسیده اظهار داشته‌اند اعزام این دو نفر، با سوابقی که با سایر خوانین محلی دارند،
ممکن است پاره [ای] حوادث غیرمنتظره پیش بیاید. بنابراین به ایالت فارس رمزاً
تلگراف و مقتضیات محلی خاطر نشان شده بود. اینک جوابی که از ایالت رسیده است
لفاً برای استحضار خاطر مبارک تقدیم و مراتب به وزارت امور خارجه نیز اطلاع داده
شد که، با این ترتیب، وضعیات محلی دشتی و دشتستان محل نگرانی نخواهد بود. چون
ایالت در پایان اظهارات خود تقاضا کرده است که خاطر محترم را آگاهی دهد، بنابراین،
به تقدیم این عریضه مبادرت نمود.

[امضا: عدل الملک]

[۶۵۳۹۴-ن]

[مهر: وزارت داخله]

۲۰۷

والیکری مصدق (۱)

که بیشتر آنها را به قبول تأدیه آن وادار نمود. ثانیاً معارف فارس به واسطه نداشتن عایدات کافی به هیچ‌وجه تعالی و ارتقاء پیدا ننموده و اکثر از قصابات و حکومت‌های جزء، با داشتن ده بیست هزار نفر، از داشتن یک مدرسه ابتدایی هم محروم‌اند که افتتاح این مدارس و سایر امور معارف، بدون تحصیل عایدات مهمی که نقطه‌نظر بنده است، امکان‌ناپذیر است؛ و قصور هم از هیچ‌کس نتوان تصور نمود. به هر صورت، یقین است اولیاء معظم دولت در مقابل تحصیل یک چنین عایدات مهم جدیدی این استدعا را، که نیز از نقطه‌نظر معارف خواهی و اصلاح معنوی مملکت است، پذیرفته عجالاً تحصیل آن را به معارف فارس برای پیشرفت امور معارف تشکیل داده از این وجه و عایدات دیگری هم [که] در نظر هست که به مصرف معارف برسد، بودجه جمع و خرج معارف فارس را تهیه نموده به توسط مقامات مربوطه به هیئت محترم دولت پیشنهاد و بعد از تصویب به موقع اجرا گذارده شود.

نمره ۴۴۳۳، نهم دلو

مصدق السلطنه

[مهر:] تلگرافخانه مبارکه

[حاشیه:] به توسط آقای متین‌الدوله به کابینه برده شود. ۱۲ دلو ۹۹

[۶۵۴۰۱ تا ۶۵۳۹۸ - ق]

[۲۴]

[تلگرافی در خصوص حاکم دشتی و دشتستان]

ریاست وزراء

فدایت شوم؛

در جواب مراسله محترمه مورخه ۱۷ جمادی‌الاولی ۱۳۳۹، راجع به اینکه ایالت فارس گویا خیال دارند حکومت دشتستان و برازجان را تغییر بدهند، زحمت‌افزاست به ایالت فارس تلگراف رمزی شد که فعلاً از این قصد منصرف شوند تا راجع به این مسئله در طهران مذاکرات لازمه به عمل آید.

[امضا:] فتح‌الله

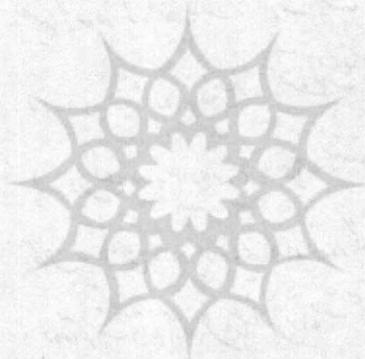
[حاشیه:] نوشته شود بعد از وصول مراسله جناب عالی به ایالت فارس تلگراف رمز کردم که فعلاً در اعزام آصف‌الملک و غضنفرالسلطنه به حکومت دشتستان و برازجان منصرف شود؛ و دو نفر دیگر برای حکومت این دو منطقه در نظر بگیرد. دیروز تلگرافی

خاترهٔ اقدس
۱۳۳۹
۲۷ شهریور

ندایت تو
بر از نعمت مهربان اوقات دودر شرح سپهر
 از در آفرین که از تو نفس اقدس میمیرد و همیشه تا
 نصیب از دست که از صفت را بگوشه است و در غصه و غم
 بر از جان خود مرده میماند و در غم است و در غم
 پرت از لطف بوده علاوه بر این تا خویش است و در غم
 کمالی بود تا بجز دل که در غم بود و در غم که در آن
 در آن وقت تمام آنوار در غم شده است و در غم
 است و در غم است و در غم است و در غم است
 چه کار با کرده است عودت دادن او بر از جان با هم عجله و با هم
 به نوبه صدق است و در غم و در غم و در غم
 دستور نهم است از بابا با صفت غم دارد و است که تا صورت
 به دو نوبه هم صوفی اند که را موقوف به این تمام است
 از در آن خصوص در طهران شهر مبارک
 - - - - -
 بیام شوکت است به بهار

۲۱۲
▽
والبکری مصدق (۱)

پروشکاد علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

برمال جامع علوم انسانی